

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH320037

NAZWA
OBSZARU Dolna Odra

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH320037	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Dolna Odra

1.4. Data opracowania 2001-03	1.5. Data aktualizacji 2025-02
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2007-08
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2009-02
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2023-11
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 9 października 2023 r. w spr. soo Dolna Odra (PLH320037)

	Powiększenie - 10.2009 r., Powiększenie - 04.2012 r. (S3). Zmniejszenie pow -
--	---

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna

14.2654

Szerokość geograficzna

52.9995

2.2. Powierzchnia [ha]:

30555.16

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL42

Zachodniopomorskie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
2330			53.36		M	B	C	B	B
3140			1.56		M	C	C	C	C
3150			397.81		M	A	C	B	B
3260			3.25		M	C	C	C	C
3270			2.82		M	A	C	B	B
4030			27.69		M	B	C	B	B
6120			30.58		M	A	C	B	B
6210			87.96		M	A	C	B	B
6410			10.13		M	C	C	C	C
6430			0.66		M	A	C	B	B
6440			27.23		M	C	C	C	C
6510			298.98		M	C	C	C	C
9110			937.63		M	A	C	B	B
9130			63.87		M	B	C	B	B
9160			310.43		M	B	C	B	B

9170		115.15		M	C	C	C	C
9190		448.54		M	B	C	B	B
91D0		1.36		M	C	C	C	C
91E0		1967.01		M	A	B	B	B
91F0		62.39		M	B	C	B	B
91I0		39.01		M	A	C	B	B

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C I R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
F	1103	Alosa fallax			c				V	DD	D			
I	4056	Anisus vorticulus			p				P	P	C	B	C	B
F	1130	Aspius aspius			p				P	P	C	B	C	B
M	1308	Barbastella barbastellus			c				V	DD	D			
A	1188	Bombina bombina			p				R	DD	C	B	C	C
M	1352	Canis lupus			p	5	6	i		M	C	B	B	C
M	1337	Castor fiber			p					P	C	B	C	B
I	1088	Cerambyx cerdo			p	54	54	trees	P	P	C	A	C	B
F	1149	Cobitis taenia			p				P	P	C	B	C	B
R	1220	Emys orbicularis			p				V	DD	D			
F	1099	Lampetra fluviatilis			c				V	DD	D			
I	1042	Leucorrhinia pectoralis			p				P	DD	D			
I	1083	Lucanus cervus			p				P	P	C	A	A	B
M	1355	Lutra lutra			p	100	100	i		P	C	C	C	B
I	1060	Lycaena dispar			p				P	DD	D			
F	1145	Misgurnus fossilis			p				P	DD	D			
M	1318	Myotis dasycneme			r				C	DD	B	B	C	B
M	1324	Myotis myotis			w				R	DD	C	C	C	C
I	1037	Ophiogomphus cecilia			p				P	DD	D			

I	1084	Osmoderma eremita		p				P	P	C	A	C	B
F	5339	Rhodeus amarus		p				P	DD	D			
F	6144	Romanogobio albiginnatus		p				P	P	B	B	B	B
F	1106	Salmo salar		c				V	DD	D			
A	1166	Triturus cristatus		p				R	DD	C	C	C	C
I	1032	Unio crassus		p				P	DD	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

3.3. Inne ważne gatunki fauny i flory (opcjonalnie)

Gatunek					Populacja na obszarze				Motywacja						
Grupa	KOD	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Gatunki wymienione w załączniku		Inne kategorie				
					Min	Maks		C R V P	IV	V	A	B	C	D	
I	1048	Aeshna viridis						C						X	
I		Anodonta cygnaea						P						X	
P		Anthericum liliago						P						X	
I		Apatura ilia						V						X	
I		Apatura iris						V						X	
P		Aquilegia vulgaris						P						X	
I		Argiope bruennichi						C						X	
I		Bombus lapidarius						P						X	
I		Bombus sylvarum						P						X	
I		Bombus terrestris						P						X	
I		Carabus cancellatus						P						X	
I		Carabus granulatus						P						X	
P		Carex arenaria						P						X	
P		Centaurium erythraea						P						X	
R	1283	Coronella austriaca						P						X	
P		Dactylorhiza incarnata						P						X	

[illegible]

P		purpurea							R							X
I		Sphaerium rivicola							P							X
I		Sphaerium solidum							P							X
P		Stipa capillata							R							X
P		Stipa pulcherrima							P							X
A		Triturus vulgaris							P							X
I		Unio pictorum							P							X
I		Unio tumidus							P							X
I		Valvata pulchella							P							X
P		Viburnum opulus							P							X

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.
- S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki Według standardowego Wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = występuje.
- Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N16	17.48
N08	0.17
N17	12.58
N23	0.64
N07	1.57
N19	5.25
N10	37.88
N06	8.34
N12	16.09
N01	0.0
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Dolina Odry (z dwoma głównymi kanałami: Wschodnią Odram i Zachodnią Odram), rozciągająca się na przestrzeni ok. 90 km, stanowi mozaikę obejmującą: tereny podmokłe z torfowiskami i łąkami zalewanymi wiosną, lasy olszowe i łęgowe, starorzecza, liczne odnogi rzeki i wysepki. Odra jest rzeką swobodnie płynącą (według terminologii hydrotechników). Duży udział w obszarze mają naturalne tereny zalewowe. Ostoja

obejmuje również fragmenty strefy krawędziowej Doliny Odry z płatami roślinności sucholubnej, w tym z murawami kserotermicznymi oraz lasami. Tereny otaczające ostoję są użytkowane rolniczo. Gospodarka łąkowa oraz wypas bydła są też prowadzone na niewielkim fragmencie obszaru. W okolicach ostoi zlokalizowane są liczne zakłady przemysłowe.

4.2. Jakość i znaczenie

Dobrze zachowane siedliska, w tym 21 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Liczne rzadkie i zagrożone gatunki zwierząt, w tym 17 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Międzyodrze, tzn. wyspa torfowa położona pomiędzy Odrą Wschodnią i Odrą Zachodnią to obszar największego w Europie torfowiska fluwiogenicznego o miąższości do 10 m, poprzecinanego siecią kanałów, starorzeczy, rowów i rozlewisk o długości łącznej ok. 200 km. W tych szczególnych warunkach, przy bardzo ograniczonym gospodarowaniu wykształciła się tu charakterystyczna szata roślinna.

Dobrze zachowane siedliska dają schronienie i miejsce spoczynku oraz zapewniają bazę pokarmową dla wielu rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, w tym nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* gatunku wymienianego w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Liczne ślepe odnogi rzeczne, szerokie kanały oraz bogactwo terenów podmokłych i zalewowych znajdujących się na obszarze ostoi Dolina Odry stanowią szczególnie korzystny i preferowany teren żerowiskowy dla tego gatunku.

W kanałach Międzyodrza występuje m. in. salwinia pływająca *Salvinia natans* i grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata* (gatunki zagrożone w Polsce).

Rezerwat Bielinek znajdujący się na zboczach doliny to słynne stanowisko gatunków kserotermicznych i jedyne stanowisko w Polsce świetlistej dąbrowy z okazami dębu omszonego *Quercus pubescens* o szerokich i nisko rozgałęzionych koronach. Ważna ostoja ptasia o randze europejskiej E006, zwłaszcza dla migrujących i zimujących gatunków ptaków wodno-błotnych.

Szczególną rolę odgrywa tzw. Rozlewisko Kostrzyńskie, użytek ekologiczny w obrębie Cedyńskiego PK - miejsce zimowania i odpoczynku dla kilkudziesięciu tysięcy różnych gatunków ptaków.

2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*)

Siedlisko obejmuje ubogie florystycznie murawy napiaskowe wykształcające się na luźnych piaskach pochodzenia eolicznego, w obszarach występowania wydym śródlądowych. Oprócz piasków eolicznych obejmuje również murawy wykształcające się na szkieletowym podłożu fluwioglacjalnej genezy w obszarach sandrowych. Zgodnie z treścią Interpretation Manual of European Union Habitats – EUR27 (zwany dalej „Interpretation Manual”). Na wydmach dominują napiaskowe murawy szczotlichowe i porostowe tworzące zwykle mozaikę z murawami mietlicowymi z *Agrostis capillaris* (w obrębie Wrzosowisk Cedyńskich także z *Agrostis vinealis*) oraz ze zbiorowiskami trzcinika piaskowego *Calamagrostis epigejos*. W niektórych miejscach wydmy niemal w całości porośnięte są trzcinikiem piaskowym (np. piaszczyska na zachód od Kaleńska, wydma na południe od Czelina, na wysokości Gross Neuendorf, tu także z zaroślami kolcowoju szkarłatnego *Lycium barbarum*). Na obrzeżach wydym w rejonie Krajnika k. Gryfina wykształcają się zbiorowiska nawiązujące do muraw bliźniczkowych z mietlicą pospolitą *Agrostis capillaris*, izgrzyca przyziemną *Danthonia decumbens*, bliźniczką psią trawką *Nardus stricta*. (ze względu na ubóstwo gatunkowe nie zostały one wyróżnione jako odrębne siedlisko – „muraw bliźniczkowych”). Do walorów siedlisk wydmy należą typowo wykształcone płaty muraw szczotlichowych i porostowych z pełnym zestawem gatunków charakterystycznych, lokalnie z udziałem gatunków rzadko spotykanych i chronionych (np. turzyca piaskowa *Carex arenaria*, kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*, rozchodnik ościasty *Sedum reflexum*, turzyca wczesna *Carex praecox*, wiechlina bulwkowata *Poa bulbosa* – tylko k. Kaleńska, lepnica tatarska *Silene tatarica*, strzęplica sina *Koeleria glauca*, ostnica piaskowa *Stipa borysthena* – tylko k. Krajnika). Wydmy w większości są bezleśne, jedynie te położone na zachód od Krajnika zarastają brzoza i osikami, wydmy na zachód od Porzecza zostały w znacznej części zalesione sosną zwyczajną *Pinus sylvestris* i sosną Banksa *P. banksiana*. Wydmy na terenach aluwialnych występują w dolinie Odry w rejonie między Czelinem i Kaleńskiem, na zachód od wsi Krajnik-Krzypnica. Siedliska nawiązujące do wydym występują na niektórych fragmentach zboczy doliny Odry, często w kompleksach z roślinnością kserotermiczną. Tak jest na wschód od Kamieńca, na południe od Widuchowej, na zachód od Starego Kostrzyńka, na północno-zachód od Gozdowic, w obrębie wsi Stary Błeszyn.

3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic

Siedlisko obejmuje naturalne zbiorniki wód oligo- i mezotroficznych o umiarkowanej lub wysokiej zawartości elektrolitów. W obszarze stwierdzono dwa zbiorniki otoczone olsami i monokulturą sosnową. Roślinność brzegowa większego zbiornika uboga, wzdłuż brzegów znajduje się porożrywany i wąski szuwar pałkowy

oraz nymfeidy. Mniejszy, zarastający zbiornik z wyraźnymi śladami eutrofizacji. Otoczony zwartym szuwarem pałkowym oraz fragmentarycznie płem z *Telypteris palustris* i torfowcami, na które wkraczają wierzby.

3150 Starorzecza i naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nymphaeion*, *Potamion*
Siedlisko obejmuje różnej wielkości eutroficzne zbiorniki wodne naturalnego pochodzenia. Diagnostyczną rolę pełnią zbiorowiska ze związków *Nymphaeion* i *Potamion*; stały, aczkolwiek bardzo zmienny udział wykazuje także roślinność epipleustonowa z klasy *Lemnetea*. Do siedliska przyrodniczego nie zakwalifikowano pozostałości dawnych koryt rzecznych tworzących sieć kanałów powiązanych wciąż jeszcze z głównymi nurtami rzeki. W starorzeczach i jeziorach eutroficznych dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest zespół rogatka sztywnego *Ceratophylletum demersi*, wykształcający się w wodach bardzo żyznych, o małej przezroczystości, często pod warstwą roślin pleustonowych lub pływających liści nymfeidów. Rogatek jest gatunkiem bardzo ekspansywnym, któremu sprzyja eutrofizacja wód. Przy masowym rozwoju może wypierać pozostałe gatunki roślin wodnych. Zbiorowiska rogatka produkują ogromne ilości biomasy odgrywając kluczową rolę w procesie zarastania starorzeczy. Rogatkowi towarzyszy często rdestnica kędzierzawa *Potamogeton crispus*. Spotykany jest też zespół *Myriophylletum spicati* z wywłócznikiem kłosowym *Myriophyllum spicatum*, któremu towarzyszą najczęściej grzybienie i grążele oraz rogatki sztywne, zespół "liliów wodnych" *Nupharo-Nymphaeetum albae*, zespół osoki aloesowatej *Stratiotetum aloidis*. Wzdłuż brzegów występują rozległe szuwary trzcinowe i mozgowe.

W starorzeczach w południowej części obszaru na brzegach częściej występują zbiorowiska niskich szuwarów jeżogłówkowych, tatarakowych, ponikłowych i skupienia łączenia baldaszkowego z płatami mozgi trzcinowatej. Starorzecza tu są często płytsze i silniej rozwija się w nich roślinność pleustonowa z żabiściekiem pływającym, spirodelą wielokorzeniową i salwinią pływającą. Większe powierzchnie zajmują też zbiorowiska tzw. liliów wodnych, z dominacją przede wszystkim grążela żółtego *Nuphar lutea*.

3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*)
Siedlisko obejmuje cieki wodne o średnim do intensywnego przepływie wody, z zakorzenioną roślinnością zanurzoną, której gatunki bardzo często tworzącą „wstęgowe” formy o pędach unoszących się w prądzie wody. W obszarze siedlisko zidentyfikowane zostało w postaci słabo wykształconej i bardzo ubogiej florystycznie – typowej dla zalesionych odcinków rzek włosienicznikowych. Ze względu na charakter siedliskowy rzeki i obecność hildenbrandii rzecznej *Hildenbrandia rivularis* jako siedlisko zakwalifikowany został znajdujący się w obszarze Natura 2000 odcinek rzeki Słubi.

3270 Zalewane, muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p.
Siedlisko obejmuje krótkotrwale zbiorowiska nitrofilnych terofitów, wykształcające się na odsłanianych corocznie brzegach rzek, podczas niskich stanów wody. Siedlisko z natury swej jest bardzo dynamiczne, zmienne pod względem zajmowanego arealu, rozmieszczenia i budowy w różnych okresach. Większe płaty tworzą niskie murawy zalewowe zespołu *Agrostio stoloniferae*–*Pulicarietum vulgaris* mające fizjonomię niskich łąk z rozproszonymi bylinami, głównie plesznikiem zwyczajnym *Pulicaria vulgaris*, z udziałem tak rzadkich gatunków jak kropidło *Oenanthe fistulosa* i mięta *Mentha pulegium*. Wykształcają się w obniżeniach wśród pastwisk nadrzecznych, zwykle w bliskości koryta rzecznego lub wzdłuż niskich brzegów na zapleczu plaż. Mniejsze płaty choć czasem rozciągające się na długich odcinkach brzegów rzeki tworzą zespoły komos, rdestów i szczawiów *Rumicetum maritimi*, *Chenopodietum rubri*, *Chenopodio rubri*–*Polygonetum brittingeri* i *Chenopodio polyspermi*–*Corrigioletum litoralis*, w których występują drobne, często rzadko spotykane terofity (np. cibora *Cyperus fuscus*, namulnik brzegowy *Limosella aquatica*, lindernia brzegowa *Lindernia procumbens*, nadbrzeżyca nadrzeczna *Corrigiola litoralis*). Zbiorowiska są nisko zorganizowane i wykształcają się w postaci przerywanego pasma wąskich płatów tworzących mozaikę z szuwarami mozgowymi, jeżogłówkowymi, trzcinowymi i turzycowymi. Powierzchnia siedliska jest większa przy niskich poziomach wód, kiedy mocniej odsłaniane brzegi koryta rzecznego. Najczęściej zbiorowiska te wykształcają się na odsypach przy ostrogach i na brzegach zatok między ostrogami, wzdłuż plaż (pełniących zwykle też funkcję wodopojów dla stad bydła), rzadko na długich odcinkach żwirowych u podnóża stromych, podciętych brzegów Odry. Brak tych zbiorowisk na odcinkach koryt z mulistymi osadami przy brzegach, z silnie rozwiniętymi szuwarami nadrzecznymi (w północnej części obszaru).

4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylon*)
Siedlisko obejmuje suche zbiorowiska wrzosowisk, z dominacją krzewinek z rodziny wrzosowatych *Ericaceae*, tutaj wyłącznie wrzosu pospolitego *Calluna vulgaris*, Siedlisko w ogromnej większości występują w rezerwacie Wrzosowiska Cedyńskie. W dokumentacji planu ochrony rezerwatu znajduje się szczegółowa

charakterystyka stanu i zasobów wrzosowisk oraz mapa ich rozmieszczenia. Poza rezerwatem wrzosowiska stwierdzone zostały jedynie na zboczach Wzgórza Czcibora oraz na zboczu między Krajnikiem Dolnym i Górnym.

6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)

Siedlisko priorytetowe, obejmujące bardzo silnie zróżnicowane florystycznie śródlądowe murawy o wyrażnie kontynentalnym charakterze. Na zachodzie kraju duża część diagnostycznych zespołów jest zubożała gatunkowo i figuruje na regionalnej czerwonej liście zbiorowisk roślinnych. Liczba gatunków diagnostycznych oraz identyfikatorów fitosocjologicznych jest bardzo długa. Do częściej spotykanych taksonów w Polsce zachodniej należą: lepnica tatarska *Silene tatarica*, chondrilla sztywna *Chondrilla juncea*, strzęplica sina *Koeleria glauca*, babka piaszkowa *Plantago arenaria* i rozchodnik ościsty *Sedum reflexum*. Należy krytycznie potraktować sposób ujęcia tego siedliska w polskim poradniku ochrony siedlisk (KUJAWA-PAWLACZYK 2004), gdzie oprócz szeregu zespołów roślinnych należących do związku *Koelerion glaucae*, zaliczono do niego, reprezentującą klasę *Festuco-Brometea* (siedlisko 6210), asocjację *Sileno-Festucetum*. W obrębie ostoi ptasiej zarejestrowano murawy z lepnicą tatarską *Corynephoru-Silenetum tataricae* będące identyfikatorem siedliska. Mają postać luźnej murawy ze szczotliwą siwą i lepnicą tatarską. Na wszystkich obserwowanych stanowiskach konkuruje z ekspansywnymi trzcinicowiskami. Poza tym występują tu trudne do zdiagnozowania do zespołu roślinnego i często do rozgraniczenia z powodu współwystępowania z murawami kserotermicznymi i szczotlichowymi zbiorowiska z strzęplicami *Koeleria*, tymotką *Boehmera* *Phleum phleoides*. Osobliwością florystyczną tutejszych muraw napiaskowych jest ostnica piaszkowa *Stipa borysthena*. Siedlisko występuje na krawędzi najwyższej terasy piaszczystej na dnie doliny w rejonie między Kaleńskiem i Chlewicami, na piaszczystych partiach zboczy doliny Odry w rejonie Starego Bleszyna, Gozdowic, Starej Rudnicy, Wrzosowisk Cedyńskich, Bielinka, Kamieńca, Moczył.

6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)

Siedlisko obejmuje bogate florystycznie, kwietne ciepłolubne zbiorowiska trawiaste o charakterze stepowym, a także wyżynne murawy na skałach wapiennych. Diagnostyczne zbiorowiska są bardzo silnie zróżnicowane gatunkowo, od uwarunkowanych geomorfologicznie, bogatych muraw ostnicowych, poprzez zajmujące siedliska antropogeniczne, uboższe murawy z lepnicą wąskopłatkową i tymotką *Boehmera* aż do niskich, ubogich, zdominowanych przez terofity „murawek” ze skalnicą trójpalczastą. Podobnie jak w przypadku siedliska 6120, także i w tym liczba diagnostycznych zespołów roślinnych oraz gatunków roślin jest bardzo długa. Występują w dolinie Odry głównie dwa zespoły muraw: ostnicowa *Potentillo-Stipetum capillatae* i z kłosownicą pierzastą *Brachypodium pinnatum*. W Pierwszym wypadku najlepiej wykształcone płaty cechują się znacznym pokryciem ostnicy włosowatej *Stipa capillata* nadającej tym zbiorowiskom charakterystyczny, stepowy wygląd. W płatach tych warstwa zielna ma duże pokrycie, mszaki występują nielicznie. Charakterystyczny dla zespołu jest często udział pajęcznicy liliowej *Anthericum liliago* oraz pięciornika piaskowego *Potentilla arenaria*.

6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)

Bogate florystycznie, kwietne, zmiennowilgotne łąki, zwykle z udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*. Do gatunków diagnostycznych należą: goździk pyszny *Dianthus superbus*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, selernica żyłkowana *Cnidium dubium*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, oman wierzbolistny *Inula salicina*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, olszewnik kminkolistny *Selinum carvifolia*, koniopłoch łąkowy *Silau silaus*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, bukwica zwyczajna *Betonica officinalis* i przytulia północna *Galium boreale*. Szereg gatunków związanych z tym siedliskiem figuruje na krajowej (ZARZYCKI, SZELĄG 2006) i regionalnej czerwonej liście roślin (JACKOWIAK i in. 2007). Na obszarze siedlisko jest reprezentowane przez szeroko ujmowany zespół *Molinietum caeruleae*. Potencjalnie odpowiednie warunki środowiskowe dla tego siedliska zajmowane są zwykle przez szuwały trzcinowe i turzycowe w wyniku zaprzestania użytkowania i zabagnienia, będącego skutkiem zaniedbań w funkcjonowaniu sieci melioracyjnej. Lokalnie zachowały się płaty z bogatym i typowym składem florystycznym z udziałem takich gatunków jak: goździk pyszny *Dianthus superbus*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, olszewnik kminkolistny *Selinum carvifolia*, koślaczek stożkowaty *Anacamptis pyramidalis*. Nieco bardziej rozpowszechnione wśród wilgotnych łąk są takie gatunki jak: turzyca prosowata *Carex panicea*, kozłek dwupienny *Valeriana dioica*, wąkrota zwyczajna *Hydrocotyle vulgaris*.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
Siedlisko silnie zróżnicowane florystycznie i fizjonomicznie. Wykształca się w mozaice z szuwarami i łęgami, bardzo często na skrajach łęgowych wierzbowych. Do najczęstszych gatunków diagnostycznych należą: chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, przytulia czepna *Galium aparine*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, jeżyna popielica *Rubus caesius* oraz oset kędzierzawy *Carduus crispus*. Spośród identyfikatorów fitosocjologicznych na obszarze notowano: *Fallopio-Humuletum*, *Carduo-Rubetum caesii*, *Urtico-Calystegietum*, *Fallopio-Cucubuletum bacciferi*. Stwierdzono ponadto dwa zespoły ksenosporaniczne (budowane przez dominujące gatunki obce): *Polygonetum cuspidati* oraz *Sicyo-Echinocystietum*. Zgodnie z treścią *Interpretation Manual*, tego typu zbiorowiska, zdominowane przez neofity, nie należą do siedliska 6430. Siedlisko z natury występuje drobnopowierzchniowo i punktowo oraz liniowo. Zbiorowiska wykształcające się na siedliskach bogatych w azot i wilgotnych, na siedliskach łęgowych głównie w dolinie Odry (poza doliną stwierdzane są sporadycznie w bardzo zubożonej postaci w obniżeniach terenowych). Występują w mozaice z szuwarami i łęgami, bardzo często na skrajach łęgów wierzbowych.

6440 Łąki selernicowe (*Cnidion dubii*)

Siedlisko obejmuje ekstensywnie użytkowane łąki w dolinach dużych rzek, podlegające corocznym zalewom. Podobnie jak łąki trzęślicowe, skupia szereg rzadkich i zagrożonych gatunków. Osobliwości florystyczne są jednocześnie gatunkami charakterystycznymi środkowoeuropejsko-subkontynentalnego zespołu *Viola stagninae-Molinietum caeruleae* (= *Viola-Cnidietum*) – identyfikatora fitosocjologicznego siedliska. W obszarze siedlisko wykształca się na krańcach zasięgu i ma uproszczony skład i budowę. Z gatunków charakterystycznych występuje tu czosnek kątowny *Allium angulosum* (lokalnie jednak bardzo liczny), rzadziej konitruł błotny (*Gratiola officinalis*) i tarczycza oszczepowata (*Scutellaria hastifolia*). Należą do nich przede wszystkim fiołki: mokradłowy (*Viola stagnina*), wyniosły (*V. elatior*) i drobny (*V. pumila*), a ponadto czercikęsik Kluka (*Sucisella inflexa*) oraz gęsiówka Gerarda (*Arabis planisiliqua*). Bardzo ważną grupę taksonów wskaźnikowych dla siedliska stanowią gatunki charakterystyczne związku *Molinion*, traktowane również jako gatunki charakterystyczne, coraz rzadziej wyróżnianego w klasyfikacjach syntaksonomicznych, skupiającego łąki selernicowe, związku *Cnidion dubii* Bal.-Tulačková 1966. Należą do niej: konitruł błotny (*Gratiola officinalis*), tarczycza oszczepowata (*Scutellaria hastifolia*) i sit czarny (*Juncus atratus*). Na obszarze nie został jak dotąd stwierdzony żaden z wymienionych wyżej taksonów roślin naczyniowych. Ze względu na stopień przekształceń i słabe wyróżnianie się na tle otoczenia zbiorowisk zidentyfikowanych jako łąki selernicowe, stwierdzić należy, że siedlisko to wymaga w obrębie ostoi dalszych badań w zakresie jego identyfikacji, funkcjonowania i zasobów powierzchniowych.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Siedlisko obejmuje antropogeniczne, półnaturalne wielokośne zbiorowiska tzw. użytków zielonych. Na niżu reprezentowane głównie przez łąki rajgrasowe (zespół *Arrhenatheretum elatioris*) oraz zbiorowisko z wiechliną łąkową i kostrzewą czerwoną (zb. *Poa pratensis-Festuca rubra*). Definicji siedliska nie odpowiadają zubożałe florystycznie i podsiewane (np. życią wielokwiatową *Lolium multiflorum*, konietlicą łąkową *Trisetum flavescens*) użytki zielone. Co do zasady, nie należą tu także wilgotne łąki ze związku *Calthion*, uwzględniane przez niektórych ekspertów przyrodników podczas inwentaryzacji. Jednak – zgodnie z *Interpretation Manual*, jako siedlisko należy traktować także łąki w typie *Alopecurus pratensis*-*Sanguisorba officinalis*, wykształcające się w dolinach rzecznych. Do najpospolitszych gatunków diagnostycznych należą: rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, stokłosa miękka *Bromus hordaceus* i dzwonek rozpięchły *Campanula patula*. Na dawnych odłogach na wysoczyznach morenowych oraz na wyżej położonych użytkach zielonych w dolinie Odry występują problematyczne zbiorowiska roślinne oznaczane syntaksonomicznie jako antropogeniczne lub inicjalne łąki z rzędu *Arrhenatheretalia*. Ze względu na skład florystyczny i warunki siedliskowe kwalifikowane one były zwykle jako słabo wykształcone siedlisko „niżowych łąk świeżych”, zwłaszcza w przypadku dominacji kostrzewy czerwonej, wiechliny łąkowej lub rajgrasu wyniosłego. Często w płatach tego typu dominantem są jednak takie gatunki jak kupkówka pospolita, na uboższych siedliskach kłosówka miękka i mietlica pospolita. Często też płaty łąk rajgrasowych tworzą mozaikę wśród ekspansywnych traworośli trzcinnika piaskowego (np. rozległe przestrzenie między Marwicami i Widuchową).

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

Lasy bukowe na ubogich siedliskach, z mało zróżnicowanym i nierzadko słabo rozwiniętym runem. W odnowieniu i podroście występuje niemal wyłącznie buk zwyczajny. Charakterystyczne dla runa kwaśnych

buczyn są gatunki typowe dla ubogich siedlisk leśnych, nierzadko występujące ze znikomym pokryciem (tzw. nagie buczyny). Istotną rolę w runie często odgrywają mszaki, tworzące zbite, niskie poduchy. Do najbardziej rozpowszechnionych gatunków zielnych typowych dla tego siedliska należą: kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, turzycza pigułkowata *Carex pilulifera* i konwalijka dwulistna *Majanthemum bifolium*. Nierzadko rosną tu także: śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*. W lukach i w luźnych drzewostanach rozległe połacie pokrywa trzcinnik piaszkowy *Calamagrostis epigejos*. Najistotniejsze dla zachowania siedliska jest odnawianie drzewostanów z wykorzystaniem naturalnego odnowienia z utrzymaniem bezwzględnej dominacji buka w drzewostanie (nie wprowadzać nasadzeń gatunków iglastych, zwłaszcza świerka i zwartych nasadzeń dębów). W lasach tych nie powinny być wykonywane zręby zupełne, a przy uprzątnięciu drzewostanów macierzystych należy pozostawiać grupy drzew do naturalnej śmierci, najlepiej w miejscach z zachowanym runem tj. pozbawionych zwanego odnowienia naturalnego.

9130 Żyzne buczyny (Dentario- glandulosae- Fagenion, Galio odorati- Fagenion)

Lasy z bezwzględną dominacją buka, miejscami z niewielką domieszką graba, dęba szypułkowego i jawora. Warstwę krzewów stanowi zwykle odnowienie gatunków z drzewostanu, zwykle wyłącznie buka. W obszarze występują raczej w postaci ubogiej gatunkowo, bez lub z bardzo nielicznymi gatunkami charakterystycznymi dla zespołu (perłówki jednokwiatowej, kostrzewy leśnej, częściej spotykana jest tylko przytulia wonna). Pospolicie rosną w runie takie gatunki jak: gajowiec żółty, zawilec gajowy, prosownica rozpierzchła. Określenie precyzyjnego arealu siedliska jest trudne ze względu na mozaikowość jego płatów wymieszanych z siedliskami kwaśnych buczyn. Płaty siedliska występują koło Markocina (przy rezerwacie w Bielinku) oraz w kompleksie buczyn na południe od Widuchowej. Niewielki kompleks tego rodzaju buczyn znajduje się między Czelinem i Mieszkowicami.

9160 Grąd subatlantycki (Stellario- Carpinetum)

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje lasy liściaste z udziałem i dynamicznym rozwojem graba, z grądowym runem, pozbawionym jednak gatunków o „kontynentalnym” typie zasięgu, występujące na Pomorzu. Definicja siedliska 9160 niemal dokładnie odpowiada zespołowi roślinnemu *Stellario-Carpinetum*. Typowy grąd subatlantycki to las dębowo-grabowy lub bukowo-dębowo-grabowy, zazwyczaj o skąpym runie (z wyjątkiem często bujnego i barwnego aspektu wiosennego). Płaty występujące w szczególnych sytuacjach terenowych i siedliskowych, albo płaty zniekształcone, mogą jednak mieć fizjonomię i strukturę florystyczną nieco odmienną od tego typowego obrazu. Przejście między grądami subatlantyckimi (siedlisko 9160) a żyznymi buczynami (siedlisko 9130) jest płynne i rozróżnienie tych siedlisk może stwarzać trudności. Skład drzewostanu nie jest przy tym dobrym kryterium: istnieją grądy z dominacją buka w drzewostanie, a przy tym niemal zupełnie pozbawione graba (np. wyciętego w ramach dawniejszej gospodarki leśnej). Rozróżnienie grądów od buczyn jest szczególnie trudne, gdy runo jest słabo wykształcone lub nie ma go w ogóle.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)

Siedlisko obejmuje wielogatunkowe lasy liściaste ze stałym udziałem graba *Carpinus betulus*, klonów *Acer* div. sp., lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, brzozy brodawkowatej *Betula pendula*, dębu szypułkowego *Quercus robur* oraz leszczyny pospolitej *Corylus avellana*. Na obszarze reprezentowane jest przez grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum*. Najczęstszymi elementami runa są: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, przytulia leśna *Galium sylvaticum*, kupkówka *Aschersona Dactylis polygama*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, przylaszcza pospolita *Hepatica nobilis* i zawilec gajowy *Anemone nemorosa*. Zdecydowana większość grądów posiada silnie antropogenicznie przekształcone drzewostany. Najczęstszą formą antropopresji jest pinetyzacja, czyli wprowadzanie sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* na siedliska grądowe. W odróżnieniu od grądów subatlantyckich dominujących w północnej części obszaru, zbiorowiska leśne o cechach grądów środkowoeuropejskich związane są głównie z południową częścią obszaru.

9190 Kwaśne dąbrowy

Siedlisko obejmuje wielopostaciowe acydofilne lasy liściaste, z udziałem dębów: szypułkowego *Quercus robur* i bezszypułkowego *Q. sessilis*, pozostających w różnych stosunkach ilościowych, wykształcające się na bardzo ubogich, często piaszczystych glebach bielicoziemnych (najczęściej rdzawych) lub zawilgoconych (gruntowo- i opadowo-glejowych). Warstwa krzewów jest bardzo słabo rozwinięta (jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*), zielna – wielopostaciowa (np. trawiasta, krzewinkowa), z udziałem orlicy pospolitej *Pteridium aquilinum*, śmiełka pogiętego *Deschampsia flexuosa*, kostrzewy owczej

Festuca ovina, turzycy pigułkowatej *Carex pilulifera*, pszeńca zwyczajnego *Melampyrum pratense*, trzcinnika leśnego *Calamagrostis arundinacea*, groszku skrzydlastego *Lathyrus montanus* i różnych gatunków jastrzębców *Hieracium* div. sp. Polska nazwa siedliska jest przyczyną licznych wątpliwości interpretacyjnych. W wąskim, literalnym ujęciu, siedlisko obejmuje jedynie zespół *Betulo-Quercetum*, ograniczony swym zasięgiem w Polsce prawie wyłącznie do Pomorza. Lektura Interpretation Manual prowadzi jednak do wniosku, że w definicji siedliska mieszczą się także kwaśne dąbrowy, obejmujące na niżu przynajmniej dwa, dobrze udokumentowane i zdefiniowane zespoły roślinne: kwaśna dąbrowa trzcinnikowa *Calamagrostio-Quercetum* oraz wilgotna dąbrowa trzęślicowa *Molinio caeruleae-Quercetum*. Większe powierzchnie w obszarze zajmują one w obrębie Lasów Mieszkowickich koło Starych Łysogórek, poza tym są rozproszone w lasach na całym terenie. W wynikach inwentaryzacji siedlisk leśnych w odniesieniu do tego siedliska nierzadkie są jednak błędy wynikające z kwalifikacji do dąbrów drzewostanów dębowych na siedliskach grądowych.

91D0 Bory i lasy bagienne

Bory i lasy na bagiennych, rzadziej wilgotnych siedliskach torfowych (przynajmniej na płytkiej warstwie torfu), najczęściej związane z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogich w związki odżywcze wód opadowych (ombrogenicznych) lub z płytkich warstw gruntowych (topogenicznych). W obszarze siedlisko występuje w jednym tylko miejscu w postaci płatu boru bagiennego z drzewostanem z dominacją sosny zwyczajnej, z domieszką brzozy omszonej. W odnowieniu występuje wyłącznie brzoza omszona. Runo zdominowane przez trzęślicę modrą, praktycznie pozbawione gatunków charakterystycznych. Siedlisko okresowo jest przesuszane, jednak przez ostatnie 2 lata silnie podtopione.

91E0 – łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)

Siedlisko priorytetowe, obejmuje nadrzeczne lasy wykształcające się najczęściej pod wyraźnym wpływem okresowych zalewów. Należą tu trzy, wyraźnie odmienne podtypy, różniące się przede wszystkim drzewostanem. Do gatunków diagnostycznych należą przede wszystkim drzewa: topole – biała *Populus alba* i czarna *P. nigra*, wierzby – krucha *Salix fragilis* i biała *S. alba*, olcha czarna *Alnus glutinosa* oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. Runo wykazuje bardzo silne zróżnicowanie w zależności od podtypu siedliska, ale także warunków lokalnosiedliskowych konkretnej fitocenozy. Do najpospolitszych gatunków należą: czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, przytulia czepna *Galium aparine*, kuklik zwisły *Geum rivale*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, kosaciec żółty *Iris pseudacorus*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, przetacznik długolistny *Veronica longifolia*, wiechlina błotna *Poa palustris*, w. zwyczajna *P. trivialis*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum* i pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. Łęgi wierzbowe *Salicetum albae* (*Salicetum albo-fragilis*) są pospolite wzdłuż głównych koryt Odry. Łęg ten wykształca się na piaszczystych aluwialnych rzekach, w strefie wysokich stanów wody w postaci wąskiego pasa wzdłuż brzegów Odry, a także starorzeczy i kanałów. Największe powierzchnie zajmuje na Międzyodrzu między Obnicą a Regalicą, między Kanałem Węzłowym a Odrą Zachodnią (Borysiak 2002) oraz wzdłuż koryta Odry w południowej części ostoi (rejon Czelina, Kaleńska, Chlewic). Na siedliskach bardziej wilgotnych w runie występują gatunki z klas *Bidentetea*, *Molinio-Arrhenatheretea* oraz gatunki szuwarowe z klasy *Phragmitetea*, natomiast w miejscach suchszych dominują w runie byliny z klasy *Artemisietea*. Drzewostan buduje wierzba biała *Salix alba*, w domieszce występuje wierzba krucha *Salix fragilis*. Bardzo często wzdłuż brzegów wód wykształcają się inicjalne zbiorowiska zaroślowe łęgów wierzbowych z wierzbą wiciową i purpurową.

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Siedlisko obejmuje wilgotne wielogatunkowe lasy liściaste związane z epizodycznymi zalewami lub (przynajmniej okresowo) wysokim poziomem wód gruntowych. Drzewostan buduje dąb szypułkowy *Quercus robur*, wiąz *Ulmus* div. sp. oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*; warstwę krzewów – czeremcha zwyczajna *Padus avium* i dereń świdwa *Cornus sanguinea*. W runie często występują ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, złoć żółta *Gagea lutea*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, szczaw gajowy *Rumex sanguineus*, porzeczka czerwona *Ribes spicatum* oraz czyściec leśny *Stachys sylvatica*.

91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)

Siedlisko priorytetowe, obejmujące ciepłolubne lasy liściaste dębowe o stosunkowo luźnym drzewostanie i bardzo bogatym florystycznie i silnie zróżnicowanym ekologicznie runie. Jest to siedlisko wyjątkowe w skali krajowej, bo w zespole z dębem omszonym spotykane wyłącznie w rezerwacie w Bielinku. Ze względu na szczegółowe zinventaryzowanie i opracowanie zasad ochrony w planie ochrony rezerwatu - ten dokument jest wiążący dla utrzymania siedliska. Dla części płatów utrzymuje się je bez ingerencji, dla innych wykonywane już były zabiegi prześwietlające, polegające na usuwaniu gatunków ekspansywnych, zacieniających.

1318 Nocek łydkowłosy (*Myotis dasycneme*)

Nietoperz średniej wielkości. Siedliska wykorzystywane przez nocka łydkowłosowego należy podzielić na kryjówkiienne, kryjówki zimowe i przejściowe oraz miejsca żerowania i trasy przelotów. Z uwagi na ścisły związek z dużymi zbiornikami wodnymi jako miejscami żerowania tworzy stabilne i liczne populacje wyłącznie na obszarach pojezierzy oraz w dolinach dużych rzek. W obszarze stwierdzony w rezerwacie „Bielinek” notowany często wokół terenów nadrzecznych i w pobliżu Wąwozu Markocińskiego- zarówno latem jak i jesienią.

1324 Nocek duży (*Myotis myotis*)

Nocek duży jest największym gatunkiem nietoperz należącym do stałych elementów naszej fauny. W obszarze stwierdzony w rezerwacie „Bielinek”- obserwowano pojedyncze osobniki żerujące w pobliżu leśnego kompleksu rezerwatu, w sąsiedztwie terenów zurbanizowanych.

1337 Bóbr europejski *Castor fiber*

Największy europejski gryzoń o długości ciała dochodzącej do 140 cm i średniej wadze ciała ok. 20 kg. Futro od brunatnego po czarne, spłaszczony masywny ogon pokryty pseudoskórkami. Jako schronienia bobry wykorzystują kopane przez siebie nory lub budowane z gałęzi żeremia.

W Polsce gatunek objęty ochroną częściową. Gatunek pospolity na obszarze. Siedlisko: starorzecza i kanały głównie na Międzyodrze. Miejsca stałego bytowania rodzin zwykle są przy ciekach i zbiornikach wodnych o brzegach obudowanych roślinnością zielną i zadrzewionych drzewami pokarmowymi, głównie wierzbą, topolą, olszą i osiką. Liczba stanowisk – 46 stanowisk

1355 Wydra *Lutra lutra*

Należy do rodziny łasicowatych. Jest ssakiem drapieżnym. Gatunek relatywnie częsty na obszarze. Ze względu na bardzo skryty tryb życia oraz olbrzymią liczbę odpowiednich siedlisk na obszarze istniejące oceny liczebności populacji mogą być zaniżone. Najwięcej danych o występowaniu wydry pochodzi z rejonów, w których znajdują się stawy hodowlane i aktywność tego rybożercy jest łatwa do zaobserwowania. Siedlisko: Rzeki, starorzecza i kanały na Międzyodrze. Miejsca trwałego występowania rodzin znajdują się zwykle przy ciekach o brzegach obudowanych roślinnością zielną i zadrzewionych, najczęściej w obszarach śródleśnych w pobliżu stawów hodowlanych. Liczba stanowisk – 36 stanowisk.

1352 Wilk *Canis lupus*

Największy drapieżnik z rodziny psowatych, występował kiedyś niemal na całym terytorium półkuli północnej, z wyjątkiem obszarów wysokogórskich, rozległych pustyń i tropikalnych dżungli ale wskutek tępień i zmian w środowisku naturalnym związanych z postępującą urbanizacją jego zasięg ogranicza się teraz do zwartych kompleksów leśnych. Wilki żyją w grupach rodzinnych zwanych watahami, które cechuje ciekawa struktura socjalna. Gatunek skrajnie rzadki na obszarze, występuje tu efemeryczna populacja składająca się 5-6 dorosłych osobników. Wataha ta rozmnaża się i wyprowadza młode na terenie Nadleśnictwa Mieszkowice od co najmniej 3 lat zasiedlając jednocześnie lasy będące w zarządzie Nadleśnictwa Dębno i Chojna.

1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*

Płaz z rzędu płazów ogoniastych Caudata, rodziny salamandrowatych Salamandridae.

Zbiorniki zasiedlone przez traszki grzebieniaste położone są najczęściej na skrajach lasów liściastych, na łąkach i w dolinach rzecznych. Najważniejszym elementem siedliska lądowego jest pas terenu szerokości około 50m bezpośrednio otaczający zbiornik wodny. W tym pasie (często nazywanym strefą buforową) przebywa większość traszek po opuszczeniu zbiornika wodnego. Optymalne wydają się zbiorniki położone na łąkach z kępami traw i turzyc, albo te częściowo otoczone lasem liściastym, oferującym liczne miejsca, w

których traszki mogą się schronić.

Zasięg traszki grzebieniastej w Polsce obejmuje cały kraj z wyjątkiem najwyższych partii Tatr i Sudetów. Siedliska z Załącznika I Dyrektywy, w których często występują traszki grzebieniaste to: 3150, 91D0, 91E0 oraz 91F0.

W Polsce objęty ścisłą ochroną. Występuje na obszarze w niewielkich zbiornikach wodnych (jeziorka, torfianki, oczka śródlęśne). Płazy te związane są ze środowiskiem wodnym, głównie w okresie rozrodu.

Liczba stanowisk – 12.

1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*

Kumak należy do płazów typowo wodnych. Całe życie spędza w wodzie. Na lądzie spotkać go można jedynie wtedy, gdy wyschnie zbiornik wodny, w którym przebywał. Wówczas podejmuje wędrówkę w poszukiwaniu następnego zbiornika. Występuje na obszarze obejmującym Europę Środkową i Wschodnią, aż po Ural. Na północy granica jego zasięgu sięga południowych końców Półwyspu Skandynawskiego. W Polsce występuje na całym niżu. Jest pospolity, nigdzie jednak nie występuje w dużych skupiskach. Granica jego pionowego zasięgu wynosi 400 m n.p.m. Występuje na terenie 13 Parków Narodowych, w tym na terenie Wielkopolskiego PN. W niektórych Parkach jego populacje są duże, a nawet bardzo duże. Spotykany jest też na większości obszarów chronionych na niżu.

W Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową. Występuje na obszarze w różnego typu zbiornikach wodnych (jeziorka, torfianki, oczka śródlęśne i śródpolne, starorzecza, stawy rybne).

Liczba stanowisk – 30.

1124 Kiełb białopłetwy *Gobio albipinnatus* (=6144, *Romanogobio albipinnatus*)

Gatunek słabo poznany pod względem ekologii. Liczba obserwacji jest nadal skromna. Prawdopodobnie jest gatunkiem rezydującym związanym z danym odcinkiem rzeki.

1130 Boleń *Aspius aspius*

Pospolity gatunek występujący na całym odcinku rzeki Odry w OSO. Szczególnie liczny w miejscach ujścia cieków do Odry. Stosunkowo łatwy w detekcji dzięki właściwości spektakularnego żerowania na drobnicy. Łowiony przez rybaków w rzece Odrze oraz Jeziorze Dąbie. Średnie roczne odłowy tego gatunku przez rybaków z Rybackiej Spółdzielni „Regalica” z Gryfina wynoszą 3-4 tony. Siedlisko w obszarze: Wody Odry, Międzyodrza i Jeziora Dąbie. Żerowiska na styku silnego i słabego prądu rzeki -miejscach gromadzenia się drobnicy. Zimowiska w głębszych spokojnych zakolach, wyrobiskach np. żwirownia „Bielinek”. Niektóre stanowiska występowania chronione poprzez ustanowienie obrębów ochronnych.

Liczba stanowisk – 42.

1149 Koza *Cobitis taenia*

Gatunek ten zdaje się liczniej reprezentowany niż to zostało wykazane w wyniku badań i analizy stanowisk wymienianych w literaturze. Skryty tryb życia i małe rozmiary ciała powodują, że koza nie jest łwiona, ani przez rybaków ani wędkarzy. Ponadto, ze względu na właściwość zakopywanie się w podłożu, jest trudna do detekcji nawet metodami wykorzystywanymi do bonitacji cieków. Potwierdzenia stanowisk zostało wykonane na bazie obserwacji przybrzeżnej strefy cieków.

Liczba stanowisk – 2.

1083 Jelonek rogacz *Lucanus cervus*

Obecność jelonka stwierdzono w pobliżu Radunia. W roku 2008 znaleziono tam kilka samic - jedną w wypłuwce ptaka drapieżnego, a 3 kolejne u podstawy starych martwych dębów. Ze względu na niewielką powierzchnię odpowiednich dla tego gatunku drzewostanów jego populację w tamtym miejscu należy uznać za silnie zagrożoną wymarciem.

Liczba stanowisk – 1.

1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*

Chrzyszcz z rodziny poświętnikowatych (Scarabaeidae), z podrodziny kruszczyc (Cetoniinae). Gatunek ten, zaliczany do reliktów lasów pierwotnych, występuje w terenach nizinnych i na pogórzach, zasiedlając ciepłe, świetliste lasy liściaste i mieszane, parki, a także zadrzewienia, aleje i pojedyncze drzewa przydroże lub rosnące na obrzeżach rzek i innych zbiorników wodnych. Warunkiem koniecznym do jego rozwoju jest jednak obecność starych, dziuplastych drzew, co z reguły wyklucza występowanie w lasach użytkowanych

gospodarczo czy regularnie czyszczonych i pielęgnowanych parkach. W Polsce pachnica dębowa jest objęta ścisłą ochroną gatunkową. Obecność pachnicy dębowej stwierdzono na kilku stanowiskach: Rezerwat Bielinek (Ndl. Chojna), grupa dębów koło Starych Łysogórek (Ndl. Mieszkowice), dąbrowa koło Ieśniczówki Słubin (Ndl. Mieszkowice), dąbrowa między Gozdowicami a Starymi Łysogórami (Ndl. Mieszkowice), dąbrowa koło parkingu leśnego między Gozdowicami a Mieszkowicami (Ndl. Mieszkowice), grupa dębów przy drodze na Wielopole (Ndl. Dębno). Na podstawie liczby starych drzew, które służą pachnicy za miejsce rozrodu, można oszacować liczebność tego chrząszcza na poszczególnych stanowiskach. Liczba stanowisk – 8.

1088 Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*.

Chrząszcz należący do rodziny kózkowatych (Cerambycidae), podrodziny kózek (Cerambycinae). Z reguły zasiedla stare i grube, ale zawsze żywe stojące drzewa, przy czym preferowane są drzewa osłabione. W Polsce objęty ochroną gatunkową. Stwierdzono występowanie tego chrząszcza na dwóch lokalizacjach - w rezerwacie „Bielinek” w pobliżu miejscowości Lubiechów Dolny i na skraju lasu gospodarczego w miejscowości Stare Łysogórki. Ze względu na stosunkowo dużą, jak na wymagania środowiskowe tego gatunku powierzchnię rezerwatu, populacja w Bielinku wydaje się nie być zagrożona z powodu ograniczonej powierzchni siedliska. Z kolei populacja k. Starych Łysogórek jest z pewnością mało liczna, a preferowane przez ten gatunek stare dęby rosnące na tym stanowisku (około 30 okazów) nie gwarantują przetrwania populacji w dłuższej perspektywie czasowej.

4056 Zatokczek łamliwy *Anisus vorticulus*.

Ślimak słodkowodny o muszli drobnej i płaskiej, złożonej z płasko zwiniętych, najczęściej pięciu równomiernie narastających skrętów. Zatokczek łamliwy jest gatunkiem rzadkim i zazwyczaj występuje Nielicznie. Zamieszkuje głównie drobne zbiorniki wody stojącej z czystą wodą i gęstą roślinnością – wypłycone stawy, starorzecza, rozlewiska, zabagnienia, rowy melioracyjne i torfianki oraz inne zbiorniki wodne na torfowiskach (typowe siedlisko).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	D01.01		i
M	A08		b
H	A01		i
L	J02		b
L	H04		b
M	G01		i
L	F03.02		i
M	F02.03		i
L	E01.03		i
L	E03.01		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	A03		i
M	A04		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie

kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,
 O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.
 i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1) Anonymus. 1998. Plan ochrony dla Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Operaty szczegółowe z zakresu fauny, ekosystemów torfowiskowych i nieleśnych, ekosystemów leśnych, przyrody nieożywionej i gleb, ekosystemów wodnych. (Praca zbiorowa). Szczecin. Msc.2) Anonymus. 1998. Plan ochrony dla Parku Krajobrazowego Dolina Dolnej Odry. Operaty szczegółowe z zakresu fauny, ekosystemów torfowiskowych i nieleśnych, przyrody nieożywionej i gleb, ekosystemów wodnych. (Praca zbiorowa). Szczecin. Msc.3) Borysiak J. 1998. Inwentaryzacja flory i roślinności gminy Chojna. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 4) Celiński F. 1967. Notatki florystyczne z Pomorza Szczecińskiego. Bad. Fizjogr. Pol. Zach. 20: 153-154.5) Duszyńska A. 1998. Ocena stanu chiropterofauny Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Materiały z XI Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, Kraków 8-9 listopada 1997, Centrum Informacji Chiropterologicznej, ISEZ PAN, Kraków:4.6) Centrum Informacji Chiropterologicznej, ISEZ PAN, Kraków: 4.7) GDLP 2007 Inwentaryzacja przyrodnicza. baza danych INVENT.8) Gołębiecki K., Janicki D., Kowalczyk W., Knadel M., Ziarnik K., Zyska P. 1998. Waloryzacja przyrodnicza miasta Szczecin z zakresu szaty roślinnej, fauny i krajobrazu. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc.9) Janicki D. i in. 2020. Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej z opisem zastosowanej metodyki. Na potrzeby kopalni kruszywa naturalnego ze złoża „Chlevice” w gminie Boleszkowice. Szczecin.10) Janyszak S., M. Jurczyszyn, 1988 Nocek łydkowłosy na Pomorzu Zachodnim Biuletyn C.I.C. 5 2(4).11) Jasnowska J. (red.). 1993. Stan środowiska miasta i rejonu Szczecina (Ichtiofauna). Szczec. Tow. Nauk., Szczecin. s.127-146.12) Jasnowska J., Markowski S., Friedrich S., Kowalski W.A. 1996. Inwentaryzacja flory i roślinności gminy Cedynia. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc.13) Jasnowska J., Markowski S., Friedrich S., Kowalski W.A. 1997. Inwentaryzacja flory i roślinności gminy Gryfino. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc.14) Jasnowski M. 1962a. Budowa i roślinność torfowisk Pomorza Szczecińskiego. Szcz. Tow. Nauk., Wydz. Nauk Przyr.-Rol. 10(1): 3-340.15) Jasnowski M., Jasnowska J., Markowski S. 1968. Ginące torfowiska wysokie i przejściowe w pasie nadbałtyckim. Ochr. Przyr.33: 69-124.16) Kujawa-Pawlaczyk J., Pawlaczyk P. 1999. Operat ochrony ekosystemów leśnych Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.17) Sienicka A., Kownas S. 1960. Roślinność dawnego ptasiego rezerwatu na wyspie Mętnej (Mienia) koło Szczecina. Przyr. Pol. Zach. 4(1-4): 69-77.18) Szkudlarek R., Dzięgielewska M. 1999. Nietoperze w rezerwacie "Bielinek" - wstępne wyniki badań. Folia Univ. Agric. Stein. 2003, Agricultura 231(92): 193-198.19) Waloryzacja. 1997. Waloryzacja Przyrodnicza gminy Cedynia. Operat Generalny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 20) Waloryzacja. 1998. Waloryzacja Przyrodnicza gminy Chojna. Operat Generalny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 21) Waloryzacja. 1999. Waloryzacja Przyrodnicza gminy Gryfino. Operat Generalny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 22) Waloryzacja. 1999. Waloryzacja Przyrodnicza miasta Szczecin. Operat Generalny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 23) Waloryzacja. 2002. Waloryzacja Przyrodnicza gminy Boleszkowice. Operat Generalny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc.24) Ziarnik M., Ziarnik K. 2001. Inwentaryzacja gminy Boleszkowice z zakresu flory i roślinności. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc.25) Zyska P., Zyska E. 1997. Inwentaryzacja faunistyczna gminy Gryfino. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 26) Zyska P. (red.). 1998. Inwentaryzacja gminy Chojna z zakresu fauny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc.27) Zyska P. (red.). 2001. Inwentaryzacja

gminy Boleszkowice z zakresu fauny. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 28) Zyska P., Zyska E. 1996. Inwentaryzacja faunistyczna gminy Cedynia. Biuro Konserw. Przyr., Szczecin. Msc. 29) Stachowiak M., Szymańska-Stachowiak E. 2016. Raport dla gatunku *Cerambyx cerdo* (kozioróg dębosz). Dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska uzyskane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska ze środków NFOŚiGW.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL03	56.64	PL02	1.03	PL04	0.25

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL02	Kanał Kwiatowy	+	0.01
PL02	Bielinek	*	0.25
PL02	Kurowskie Błota	+	0.31
PL02	Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	+	0.01
PL02	Dolina Świergotki	+	0.04
PL02	Olszyna Źródliskowa pod Lubiechowem Dolnym	*	0.0
PL03	Cedyński Park Krajobrazowy	*	30.46
PL03	Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry	+	19.94
PL03	Park Krajobrazowy "Ujście Warty"	*	6.24
PL02	Wrzosowiska Cedyńskie im. inż. Wiesława Czyżewskiego	*	0.24
PL04	A Dębno-Gorzów	*	0.25
PL02	Słoneczne Wzgórza	+	0.16

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie
Adres:	Polska Juliusza Słowackiego 2 71-434 Szczecin
Adres e-mail:	sekretariat@szczecin.rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒ Tak

Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolna Odra PLH320037

Link: <http://e-dziennik.szczecin.uw.gov.pl/legalact/2014/1661/>

Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 10 grudnia 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolna Odra PLH320037

Link: <http://e-dziennik.szczecin.uw.gov.pl/legalact/2015/5419/>

Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 6 grudnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolna Odra PLH320037

Link: <http://e-dziennik.szczecin.uw.gov.pl/legalact/2016/4974/>

☐ Nie, ale jest w przygotowaniu

☐ Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH320037

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)